

ធនកំណែបៀនស៊ីតា

កៅតនៅថ្ងៃ ២០ ខែកក្កដា ១៩២៦ នៅខេត្តតាមពីរក្នុង
លោកទ្វាកំស្រប មេយុ ឃុំកំពង់ស្រាយ ត្រូវកំពង់ស្រាយ ខេត្តតាមពីរ
ជាប្រចាំ¹

ព្រៃននៅបច្ចុប្បន្ន និង មធ្យមសិក្សាបច្ចុប្បន្ន នៅ កំពង់ផ្លូវ ក្រាយមក ដោយការសិក្សាដែលមធ្យមសិក្សាទីតួយក្រឹម

¹ ជីវប្រធើតិលកគ្នា ដំណឹងបៀនសៀវភៅ ពាណិជ្ជកម្ម ពីក្របស្បែរកោប្រៃលាយលោក ដោយបន្ទូមពេទ័ម្យទៅខាងក្រោម និងស្តីមការបន្ទូម «អ្នកដំណឹងបៀនសៀវភៅ» ក្នុងសៀវភៅកោប្រៃលាយ យើងហុកខ្លួន អក្សរសិរិប្បីសតវត្ថុទី២០ ករើនីទួនិជ្ជកម្មជីវិតអត្ថបទ ក្នុងពេញ បណ្តាញការអន្តរ, ៨០០៧, ទី៣៩ ពាធិចារណ៍ ៣២៩

នារិក្សាលីយសុសុវត្ថិឃ រៀនធ្លើកិច្ចមុខវិធានសេបភីខ្លួន តើមុខ
វិធាននាគារដោរពិមិនជាតុកិច្ច ឯកចំណេះសេវកដើម ការតើង
និទន់តាំងតើនៅរៀនក្នុងមជ្ឈមសិក្សានៅឡើយនាទ្វាចំទេសុទ្ធបាយ

បន្ទាប់ក្រោយមកនាថ្ងៃទី៩៦២ យុវជនទ្វំនួលបែងសៀវភៅ ចូលរៀននៅមហាផ្លូវកាលយុវជន អស់រយៈ ពេល ២ឆ្នាំរហូតដល់បានទទួល «សញ្ញាប័ត្រ សមត្ថភាពចិត្តរបៀប» (Diplôme de Capacité en Droit) ព្រះសេវាក្រុមសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាទី២ (Bacc II) អាមិចូលរៀនយក បរិញ្ញាប័ត្រចិត្តរបៀប (Licence en Droit) បាន។ លោកបានប្រឡងចូលធ្វើការក្នុងក្រសួងយុត្តិធម៌ ក្នុងក្របខណ្ឌ រដ្ឋការជាសមុហបញ្ជី (commis greffier du tribunal) នៅក្រសួងយុត្តិធម៌ នាថ្ងៃទី៩៦៣។

នាថ្នាំ១៩៦៨ ប្រកួលជាក្រសួងបញ្ហានេរកឲ្យថា «ប្រជីកភូមិយោជា»² (Service militaire obligatoire) រួម: ពេលមួយឆ្នាំ។ នេះជាកាត់ពុកិច្ចប៉ាប់បំពេះ មានឱវដ្ឋានជាបុរសជាតិសេសនៅ

លីស៊ែ ទីបច្ចុប្បន្នការបម្រើដ្ឋការ នៅសម្រាយសង្គមភ្លើនិយម
ហើយធានដើរបសកកម្ម ដំបូងនៅ វីនសនាទឹត្ត នគរិត្សី។ ពេល
បំពេញចំណាំ កាត់ពុកិច្ចបម្រើយោជាជ្លាំមកហើយ លោកត្រួរបំ
មកកាន់តាំណែងដើមវិញ្ញានក្រសួងយុត្តិធម៌នាសម្រាយសាធារណៈ
ដ្ឋខ្ពស់ លោកប្រើកាលជាត្រួរបំចុល ដើរបានវិញ្ញារៀនដ្ឋាំ
ទេពទេរោះលោកជានាយការនបម្រើដ្ឋការ (Officier de
réserve)។

³ ចាប់ពីសម្រួលរដ្ឋមនក រវាងឆ្នាំ១៩៧៨ ដល់ ១៩៧០ មានប្រាប់ប្រជែង ពី
<កាត់ពុកិច្ចបម្រើកិច្ចយោជាយូ> ឬ <ការក្រោមទីជាតិ> (Service militaire
obligatoire ou Appeler sous le drapeau) នៃ៖ ជាការប្រើសរើស មន្ទីរដែល
នៅលីអីចូលបម្រើយោជាកិច្ចរបៀប នៅមួយត្រូវ តីនៅខ្លួន ឬប្រើប្រាស់យោជាយូដ្ឋាន ឬ
នៅទីតាំងបម្រើកិច្ចកន្លែងទៅ

⁴ សូមអាន សេចក្តី «ជម្រាបអុគារាង» ក្នុងប្រលោមលេក ទ្វាកំដែចសេវក់
«ស្រែដៃ៖ ស្រែដោច» នៅទី៣៩ ទៅទី៤៣ «ស្រែដៃ៖ ស្រែដោច» ត្រូវបានបង្ហាញ
របស់មិត្តភកំសត់មួយរូប «មាស-ម៉ានិល» ដែលក្នុងពេលតម្លៃរមិត្តបានប្រគល់
សង្ការទៅ អទិទេសវិញ្ញាបើយ។

ព្រៀងនេះខ្ញុំបានសរសរដែលជាប្រចាំថ្ងៃ កាលខ្ញុំនៅជាសិស្សប្រាក់ទី២
នៃវិទ្យាល័យប្រាំសប្តាហ៍តិច «បច្ចុប្បន្នវិញ្ញុលីយក្នុងផ្ទាល់ពេញ»។ ដូចចេះគួរការបំ
«ក្រុងសំណង់ស្រីស្រី» នេះ ជាបុត្រិប្បាន «ក្នុងកិច្ចិកទន្លេរបស់ខ្ញុំ»

ខ្ញុំបានកើសម្រែលពាក្យពេបនីខ្លះកើនិច្ចាំទៅនឹងកាលខ្ញុំទៅបោះឆ្នោត
ហេសកកម្មខ្លះ វិនិស់ កើនិច្ចីតួនគិតវិញ(...)

ខ្ញុមសម្រកទីក្រឹងក្នុងយោតក់លើសេចក្តីនឹងករណីកំពោះមិត្ត មាស-ម៉ានីល្អ»

ទ្វាក់សេរីក ចូលជាសមាជិកសមាគមអ្នកនិពន្ធខ្លួន
 រកដំឡើង ហើយទាញច្បាប់នៅលោកបានចូលទៅក្នុង^១
 សមាសភាព គណៈកម្មការដោះពុម្ពផ្សាយរបស់សមាគមអ្នកនិ
 ពន្ធដែរ។ លោកជាអ្នកចូលចិត្តការតែងនិពន្ធបានធ្វើមតែងនិពន្ធ
 ជំបូជនៅច្បាប់នៅក្នុង ហើយប្រកាសស្ថាប់នៅរកដំឡើង ក្នុង^២
 ក្នុងសម័យរបបខ្លួនក្រោម។ ស្ថាដែលការពេញផ្សាយឡើងជា
 ជំបូជបាប់តាំងពីច្បាប់នៅក្នុងចុចជាឃំ

- ព្រៃលីនីធ់, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧០,
  - ទោសពាណកំង, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១,
  - តារាក្រុងរំខែង, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១,
  - មេដារកំបុត ក, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១,
  - ខ្មែរបិត្តនៅឡាតាំងសៀវភៅ, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១,
  - មហាថ្រាវនៅភ្នំដែក^៦, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១,

⁶ អត្ថបទចំបែងក្នុងទីនេះ ជាការបាស់ទ្វាំនៃប៉ែងសៀវភៅ លើក្របប្រលោមលោក

- ស្រួល់ស្រួល់បាប, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧១
(ដើម្បីទន្លេនៅត្រូវ ១៩៦៣កាលនៅជាសិស្សវិទ្យាល័យ
សុវត្ថិភាព ក្នុងភ្នំពេញហើយកែសម្រួលចប់នៅវីនសែ ប្រឹ
ទី ២០ឧសភាទេស៦៨),
  - ឧណុកំបុត្យធម៌, ប្រណោមលោក, ភ្នំពេញ, ១៩៧៣ (នី
ទន្លេនៅវីនសែ ប្រឹទី៣០តុលាទេស៦៨ និងកែសម្រួលចប់
នៅភ្នំពេញប្រឹទី១មេសា១៩៧២)។

«មហាថ្ឋារនៅក្នុងដែក្បែក» និងបញ្ជាផ្ទៃទីនៅសម្រាប់ព្រៃនាយករដ្ឋមន្ត្រី សម្រាប់ប្រកបដោយ ពីដំណឹងរបស់ខ្លួន មនោសពេញនៅខ្លួន ពីខ្លួនមគ្គតិស្សបារាជតិវបស់បុរិច្ឆេទ និង នាំលើកអ្នកអាណាមីត្រូវប៉ូលឡើងក្នុងកាលម្មយ ដែលកន្លឹងផ្តើមបាន ទីក្រុងដែក្បែកនៅក្នុងដែក្បែក និងបញ្ជាផ្ទៃទីនៅសម្រាប់ព្រៃនាយករដ្ឋមន្ត្រី សម្រាប់ប្រកបដោយ ពីដំណឹងរបស់ខ្លួន មនោសពេញនៅខ្លួន ពីខ្លួនមគ្គតិស្សបារាជតិវបស់បុរិច្ឆេទ និង នាំលើកអ្នកអាណាមីត្រូវប៉ូលឡើងក្នុងកាលម្មយ ដែលកន្លឹងផ្តើមបាន

«មហាផ្ទៃរោគដំណឹងនៃក្រសួងពេទ្យ» ជាកម្មវិធីស្ថិកបានការពិនិត្យដែលសម្រាប់
ជាបន្ទុកមុនក្នុងក្រប់ប្រព័ន្ធដីវិតរបស់អកនិទ្ទេ

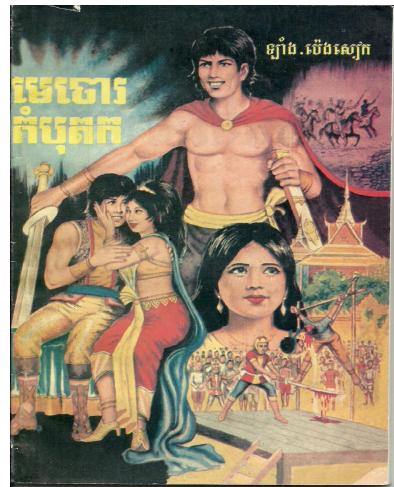
⁷ ផែិមនិទ្ទេរដ្ឋសេវានៅត្រួម ១៩៦៣កាលនៅជាសិស្សវិទ្យាល័យសុសុវត្ថិ ក្រុង
ភ្នំពេញហើយកែសម្រួលចប់នៅវីនស៊ែ ថ្ងៃទី ២០ខែកាហ៍ឆ្នាំ៨៧ ដ៏រាយលោក
ជាមន្ត្រីដែករា ប្រហែលជានៅត្រួម ១៩៦៤ ក្រសួងយុត្តិធម៌តម្រូវលោក បំពេញ
«ការត្រួមគិចចុចចាប់ជាពាណិជ្ជកម្មបំផុំ» បានឡើយនៅតីបន្ទីវីនស៊ែ។

ឧប្បជ្ជកម្មបុត្យិន្ត, ក្របក្រាសក្រាយ

ស្រីលេខ៖ ស្រីលេខា ៩, ក្របក្រមុខ

មេចារ កំបុត ក, ក្របក្រមុខ

តាមប្រភពអីនីតែណែន [Satya Composer](#) សង្គមជាន់បា
លោកទ្សំនឹងបែងសៀវភៅ តែងនិពន្ធ ប្រលោមលោកខែៗទៀតដោយ
ឲ្យនាមបាត់ការបា«កាបូល»៖

«លោកទ្សំនឹង បែងសៀវភៅ ជាមួកនិពន្ធដែលកែវិញ្ញាបោះ
សំឡេងម្នាក់ ក្នុងទសវត្ថុវត្ថុ ហើយមានបាត់ការនាមបា ក
បូល ។ លោកកើតនៅថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៦ នៅភូមិ
កំពង់បុ ស្រុកកំពង់បុ ខេត្តកំពង់បុ ។ កាលនៅក្នុង លោកបានចូល

រៀននៅវិញ្ញាលីយទីមេខ្លួនកំណើលរបស់លោក ក្រាយមកដ្ឋាស់
 មករៀននៅវិញ្ញាលីយច្បៃសុសុវត្ថិ ក្រុងក្នុងពេញ ។ ឆ្នាំ១៩៦២
 លោកបានចូលសិក្សាដែលបានវិញ្ញាលីយច្បាប់ ។ ហើយពីរដ្ឋាំ
 ក្រាយមក លោកបានទទួលសញ្ញាប់ត្រច្បាប់ លុះឆ្នាំ១៩៦៣
 លោកបានជាប់សញ្ញាប់ត្រក្រឡាបពីក្នុងគុណភាព ។ លោកជា
 មនុស្សដែលត្រួតព្រមដំនឹងនឹងរបៀបកាត់ទោសរបស់ពួករបាយ
 និយម និងសាធារណរដ្ឋនិយម ដែលគេអាចមើលយើពីនៅ
 របស់លោកប្រធាននឹងពួកអ្នកមាន និងអ្នកដំដែលរកច្រព្យសម្រាតី
 ឬ បុណ្យស៊ិកិ ដោយការដីជាន់គេ ហើយប្រើច្រព្យសម្រាតី ឬ
 បុណ្យស៊ិកិនោះដើម្បីដីជាន់គេថែមទៀត ដូចជានៅក្នុងរៀន ក្នុង
 ដើយតតិមិះ ជាជីម។ ស្ថាដែរបស់លោក មានក្នុងឈ្មោះ ទ្វាត់
 ប៊ែនសៀវភៅ មួយពួក និង ឈ្មោះ ការណែនាំ មួយពួក។

-ស្ថាដែរក្នុងឈ្មោះ ទ្វាត់ប៊ែនសៀវភៅ

១. រៀន ព្រាណីនីមិះ, ឆ្នាំ១៩៧០
២. រៀន ខោចបិត្តនៅឡាបានសៀវភៅ, ឆ្នាំ១៩៧១
៣. រៀន ទោសពានរៀន, ឆ្នាំ១៩៧១
៤. មហាផ្ទៃរក្នុងដែនក្នុង, ឆ្នាំ១៩៧១
៥. មេចារកំបុត ក, ឆ្នាំ១៩៧១
៦. កំហែងរក្នុង, ឆ្នាំ១៩៧២
៧. ជីសករក្នុង, ឆ្នាំ១៩៧២
៨. ស្រីស្រីស្រី, ឆ្នាំ១៩៧២

៤. សេនាកំហែង , ឆ្នាំ១៩៧៨
១០. តារាងរៀងរៀង , ឆ្នាំ១៩៧៨
១១. ឱ្យល់កំបុត្យត្បូង , ឆ្នាំ១៩៧៩
១២. ព្រាយដាប់អាលីយ , ឆ្នាំ១៩៧៩
- ស្ថាដែកឯកសារណ៍ ការណែនាំ
១. រៀង វិយុទ្ធសេបា , ឆ្នាំ១៩៧៨^៨
២. រៀង ចិត្តស្មោះ , ឆ្នាំ១៩៧៩
៣. រៀង ក្រោម៖អូយ៉ាជារ , ឆ្នាំ១៩៧៩
៤. រៀង ទំនួញក្រុងកំព្យា , ឆ្នាំ១៩៧៩
៥. រៀង សីធិសម្ងាត់ , ឆ្នាំ១៩៧៩
៦. រៀង ក្នុងអើយតតិំ , ឆ្នាំ១៩៧៩
៧. រៀង ស្មោះដូចជាមិនស្មោះ , ឆ្នាំ១៩៧៩»

---

^៨ នៅបណ្តាល់យសកលវិទ្យាល់យទ៌រៀនាល កុវិជ្ជបញ្ជីសៀវភៅកោខ្លួន បញ្ជាក់ ថា ខ្លាំងបៀនសៀវភៅ (Know as Kānel) ស្ថាប់កុវិជ្ជនាម ការណែនាំ ចំពោះរៀង វិយុទ្ធសេបា នេះ គឺជា « Khmer vernacular-catalog » of Cornell University Libraries. សៀវភៅកោខ្លួន បញ្ជី C-344

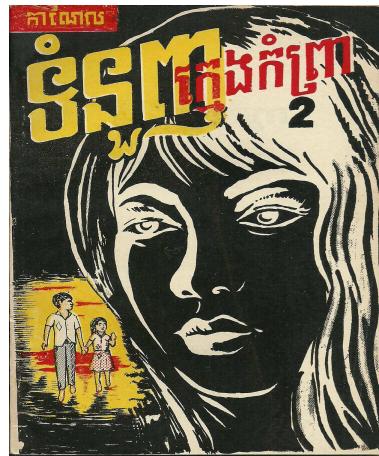
សេចក្តីសង្កែត៖

យើងមិនទាន់អាបសន្តិដានជាជាប់ណាត់បា នាមអូកនិពន្ធ គា
លាល ជា នាមប៉ាកក លោកឯករាជ្យដៃខែសៀវភៅឡើយទេ គឺ
យើងត្រូវការ ធ្វើការស្រាវជ្រាវបន្ថែមដើម្បីទ្វានពន្លឹះជាជននេះឡើ
ឡើត។ តើយើងសង្គតយើង ក្នុង ប្រលោមលោក «ស្រែដៃ៖ស
ត្រូវ» របស់ខ្សោយធម៌បែងសៀវភៅ មានរយៈត្រួតពេញៗ គាំលាល

ជាមិត្តនាម មាស-ម៉ាសិល ចាប់ពីទី៣០១ ទៅ តាមរបៀបសរ
សេរ បុរសយោះ គារណ៍លាង នេះគឺ តំណាងអ្នកទិន្នន័យលំ
ឈប់ ហើយនេះត្រូវការអាណប្រលោមលោក របស់ទួរសំខែងបៀវក
មួយចំនួនឡើតដើម្បីទឹងពិតិ៍យោះគារណ៍លាងនេះជានាម
ធនការបស់ន្ទៃជំដៅបៀវកបុរាណឃើញ ជាបណ្ឌារោះ
អាសន្ន យើងអាបសន្ទិច្ចានបានថា លោកន្ទៃជំដៅបៀវកនិង
លោកគារណ៍លាងមានទំនាក់ទំនួននឹងភ្លាយៗស្ថិតិរម្ពតបាក់ដូច
បុគ្គលិតម្នាក់បុរាណ៖ តើដើរប្រព័ន្ធ ន្ទៃជំដៅបៀវក អាចនេះ
នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ទាន់ឡើត មិនមែនជាទីបញ្ចប់ទេ នេះគឺរ
សិក្សាកាមដន ជំនាន់ក្រាយបន្ទាន់ការស្រាវជ្រាវបែបនេះបន្ទាន់ឡើត
ព្រោះមនុស្សចាស់ជំនាន់មុនក្នុងគាត់ក៏អន់ កម្មាំងគាត់ក៏ខ្សោយ
តើការសិក្សា អក្សរសាស្ត្រជាជាច្រើម រប្បធម៌ អវិយធម៌ខ្លួន និង ជាប
ជនុល់អតិសញ្ញាណាជាតិយើង ព្រោះ សាកលក្សាបនិយកម្ព មាន
ស្នើកំលើនៅអនេក ចំពោះប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងប្រទេសតូច
តាមឈប់

ពេលចីម្ចានរកយើងបៀវក ពីរក្នុងបណ្ឌាល័យនិពន្ធ
ដោយ គារណ៍លាង៖

១- ទីន្ទាន់ក្នុងកំព្យូ, តីន្ទាន់, ការផ្សាយរបស់ទីបាត់ការ
សារពត់មាន អវិយធម៌, ១៩៧៣, ២កាតុ

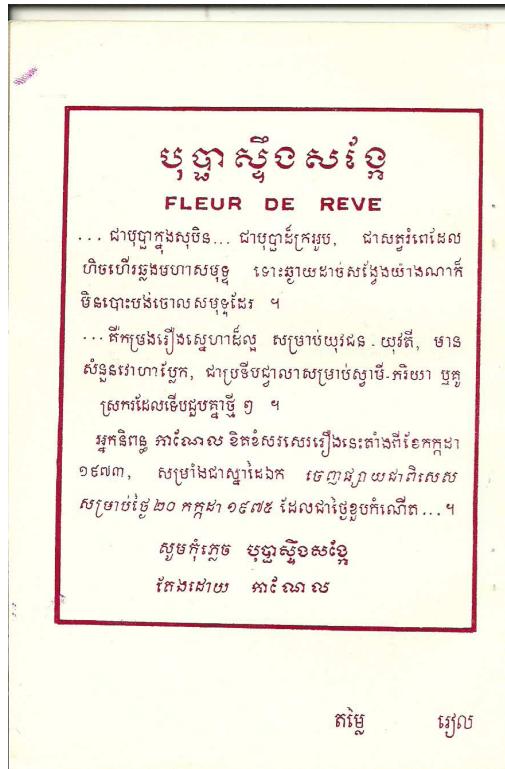

ខំន្លោក្រើងកំប្បា ក្របក្រាស

២- សត្វវំពេ, ភូមិលោក, ១៩៧៤, ៥១ ទីតំរាប

សត្វវំពេក្របក្រាស

សត្វវំពេ ក្របក្រាងប្រាយ

នៅទីពេជមួនកំណានតែអ្នកនិពន្ធ រឿងសត្វវំពេ របស់ គា
លោលនេះ មានកំណានពួមូយជាកាសាទាកំដើរដោយ ទ្វាកំ
ប៊ែនសៀវភៅជាល់ដោយមានចែងឈ្មោះលកជូចមានសម្រេះ
ទាំងស្មុធ្លាប់ទីនេះ៖

« សូមជូនកំណាន CHANT DE SANG ដល់បុន្មុយុវជន
សិស្សានិស្ស និស្សិតចូលចិត្តអាណស្សាដឹងខ្លួន ជាតិសេសចំពោះអ្នក
អាណដែលស្មើខ្លួន អោយបញ្ហាបញ្ហាដើរដោយបានប្រើបាន។

CHANT DE SANG

Petit serin qui veut chanter
Quel air veux-tu que je t'écrive
La plume que tu m'as donnée
Flotte indécise à la dérive.
L'heure est-elle aux hymnes de joie
Entends les pleurs d'âmes en peine
Le temps est-il aux chants d'amour
N'entends-tu pas les cris de haine.

Entends tonner gronder la guerre
Comment peux-tu chanter la paix
Vois-tu la mort meurtrir la terre
Peux-tu jamais chanter la vie

N'insiste pas pour [que]⁹ je t'écrive
Petit serin ivre de chant
Sais-tu qu'il faudrait que tu crèves
Ta plume écrit avec ton sang...

Païlin, le 2 mars 1975

LAING PENG SIEK. »

កំណាលព្យុទេះជាស្ត្រាដែបុន្តែងប្រាយរបស់ ឆ្នាំដៃម៉ែត្រសៀវភៅ
ដែលបានផ្តាមព្យាយកនៅថ្ងៃចិនាទសម្រាប់ មុនពេលខ្សោយក្រុហមបូលមក
កាន់កាប់កម្ពុជា នាថ្ងៃពីមេសា ឆ្នាំទៅសម្រាប់

---

⁹ ពាក្យ « QUE » នេះ ខ្ញុំចែមដើម្បី ឱ្យត្រូវតាមអយ្យករណ៍បានដឹង។

ប្រលោមលេក អ្នកនិពន្ធការណែនាំ បានផ្តាយពាណិជ្ជកម្ម
ដោយបែងទេទំនួរក្រាយប្រលោមលេក សត្វវេត (ខ្លោះពុម្ពទៅ
ថ្មីមិនាថេសពេច) ហើយ « ស្ថាដែអ្នកនិពន្ធដែល ដែលនឹងបែញ្ញា
ផ្តាយជាបន្ទបន្ទាប់ »

១- រឿង « ជីវិតនាន់ខ្សែ » (កំពុងខ្ងាឃំពុម្ព)

២- រឿង « បុគ្គាស្ទីសដ្ឋី »

៣- រឿង « លាបើយ »....»

នៅប្រលោមលេកបុងក្រាយទាំងពាន់ពីរឿងបែញ្ញា
ផ្តាយទៅ ព្រោះកម្ពុជាជាក់ ក្នុងកណ្តាលបែង រដ្ឋអំណាចកម្ពុជាប្រជាពិបតេយ្យ ក្រោមការដឹកនាំខ្ពស់ក្រុហម។

សរសេរចប់ទេ ក្នុង ក្នុងស្តីពីរឿងថ្មីមិនាភេល់

ប្រមូលជកសារចន់ក្រុងដោយ

បណ្ឌិតសភាពាយ យើដ្ឋាថុកមី